

Tussentijdse rapportage NCM

September – december 2024

Auteur: Jan Roefs, jan.roefs@mestverwaarding.nl, 06-51013712
Datum: 10 januari 2025
Voor: Financiers en Raad van Toezicht NCM

I. Algemeen

NCM is sinds de start in 2018 uitgegroeid tot het centrale aanspreekpunt op het thema mestverwaarding. Als kenniscentrum hebben we de volgende taken:

- Verzamelen van relevante informatie
- Uitleggen, duiden en verspreiden van kennis
- Bevorderen afstemming en samenwerking
- Agenderen van relevante onderwerpen / initiatieven
- Bijdragen aan projecten van anderen
- Ondersteunen in de verwaarding (gebruik, afzet) van mest of producten uit mest.

Door NCM komt de verspreid liggende informatie beter bij elkaar en komen mensen vanuit verschillende achtergronden beter met elkaar in contact. Zo ontstaat er beter een gezamenlijke kennisbasis en visie en dit helpt om tot betere samenwerkingsverbanden en initiatieven te komen. En dit draagt bij aan een sterke en circulaire en milieuvriendelijke landbouw. NCM staat dicht bij de praktijk en dient deze taken belangeloos uit te voeren. NCM is hiermee afhankelijk van subsidies (LVVN, provincies) en van donaties vanuit het agrarische bedrijfsleven (LTO Nederland, POV, FrieslandCampina, Rabobank, Darling Ingredients, Nevedi, SBK en COV). Incidenteel en beperkt ontvangt NCM een vergoeding voor verrichte diensten.

Bij NCM werkten Jan Roefs en Nicky Kamminga in 2024 voltijds en Rembert van Noort voor drie dagen per week. Voor enkele specifieke projecten huren we externen in.

NCM staat onder toezicht van een raad van toezicht (samenstelling: [deze link](#)). Deze heeft afgelopen trimester drie keer vergaderd: een reguliere vergadering op 15 oktober en op 3 december, en een extra vergadering op 18 december. Tijdens die laatste vergadering is de begroting voor 2025 goedgekeurd.

Deze begroting gaat uit van €455.000 aan inkomsten en €462.000 aan uitgaven. Dit is een lagere begroting dan vorig jaar omdat een aantal inkomsten uit het bedrijfsleven lager zijn dan in 2024. Hierdoor, en doordat een aantal tarieven hoger worden, moeten we in 2025 met een kleinere bezetting werken.

Concreet zullen Jan Roefs en Nicky Kamminga voltijds voor NCM werkzaam zijn, maar zal de beschikbaarheid van Rembert van Noort teruggaan naar circa 6 uur per week, en is er ook een lager budget voor o.a. onze jaarlijkse 'Inventarisatie Export en Verwerking Dierlijke Mest'; deze zullen we daarom beknopter uitvoeren dan voorheen. Ook een aantal andere activiteiten die we hadden voorzien worden op dit moment niet opgepakt.

Hieronder lichten we de belangrijkste activiteiten van het afgelopen trimester toe aan de hand van de belangrijkste inhoudelijke functies van NCM:

- NCM als kenniscentrum
- NCM als aanjager van innovatie
- NCM als ondersteuner van kringlooplandbouw (i.r.t. mestverwaarding)

II. Taak 1: NCM als kenniscentrum

NCM vergaart en duidt relevante informatie, en hierbij is www.mestverwaarding.nl een belangrijk medium. Vrijwel dagelijks worden er artikelen op onze website geplaatst met actualiteiten, resultaten uit studies of andere projecten enz. enz. Ook pakken we regelmatig een onderwerp beet waarvan we uit de praktijk vernemen dat het speelt of waarvan we merken dat er misverstanden over bestaan. Zo is er onlangs een artikel geplaatst over de relatie tussen organische stofvoorziening in de bodem en de benutting van stikstof uit bemesting door de gewassen. De website wordt door zo'n 350 gebruikers per dag bezocht. Iedere vrijdag stuurt NCM een nieuwsbrief naar inmiddels ruim 1600 geabonneerden. Deze dienst wordt zeer gewaardeerd.

NCM vervult dagelijks de rol van vraagbaak waarbij mensen met zeer uiteenlopende achtergronden hun vragen of ideeën kunnen bespreken met ons. We proberen hen te helpen met een antwoord, reflectie, soms met contacten of anderszins. Meestal gebeurt dit per mail of telefoon, maar ook hebben we hiervoor in deze periode veertien advies- / klankbordgesprekken gevoerd, o.a. met een gedeputeerde en tweemaal met de door LVVN aangestelde gezant die de vergunningverlening voor mestverwerkingsinstallaties moet helpen versoepelen.

De aandacht in de media voor het thema mest blijft groot, en dat geldt voor zowel de vakbladen als de algemene media als RTL, NOS, FD en regionale dagbladen.

Met het CDM (Commissie Deskundigen Meststoffenwet) hebben we een rapport gemaakt voor het ministerie van LVVN ('[Analyse van de mestmarkt in Nederland](#)').

Regelmatig verzorgen we presentaties op bijeenkomsten. Deze gaan van grootschalige netwerk- of relatiedagen tot kleinschaligere verdiepende sessies. Afgelopen trimester deden we dat maar liefst achttien keer. De meeste hiervan worden door Jan Roefs verzorgd, maar inmiddels ook soms door Nicky Kamminga.

NCM heeft zelf op 22 november zelf een lunch-webinar georganiseerd om onze jaarlijkse 'Inventarisatie export en verwerking dierlijke mest' te lanceren. In dit rapport geven we ieder jaar de stand van het land rondom mest en mestverwerking: hoe ontwikkelt de mestbalans zich, welke technieken worden gebruikt in de verwerking, welke mestproducten worden er gemaakt en waarnaartoe geëxporteerd, dit soort informatie wordt helder op een rijtje gezet. Het is een omvangrijk project, waar we nauw samenwerken met CBS, RVO en alle mestverwerkingsinitiatieven worden benaderd. Tijdens het webinar zijn we naast de inventarisatie zelf ook ingegaan op een paar relevante ontwikkelingen, met name een inschatting van de (kwantitatieve) effecten van recent aangekondigde beleidsmaatregelen (uit kamerbrieven en eerder), en ook in hoeverre en hoe snel de productie van RENURE zou kunnen worden opgeschaald, mocht dit binnenkort worden toegelaten door de Europese Commissie. Het webinar is [hier](#) terug te kijken.

We waren voornemens om eind februari een NCM-dag (symposium) te houden in Lith. Door vertraging in de bouw van de nieuwe mestverwerkingsinstallatie aldaar wordt dit uitgesteld tot kort na de zomer. Wel worden we co-organisator (met LVVN en Cumela) van het mestexportcongres dat in het voorjaar wordt georganiseerd. De datum van dit evenement is nog niet bekend.

Verder hebben we de afgelopen maanden al de nodige voorbereidingen getroffen voor de internationale conferentie Manuresource, die in maart 2026 plaats zal vinden. Onze insteek is om deze in Nederland in de regio Foodvalley te laten plaatsvinden.

Wikimest

Het project Wikimest – dat we samen met Wageningen Research, Has Green Academy en Groen Kennisnet uitvoeren – bestaat uit twee onderdelen: een wiki (met uitleg over technieken, producten, vakjargon, regelgeving en andere informatie over mest) en een uitgebreide e-learning. Binnenkort loopt het project af en zal de e-learning gereed zijn. Op 10 december hebben we een geslaagde klankbordbijeenkomst georganiseerd in Wageningen.

De wiki (wikimest.nl) zal NCM blijven onderhouden na afloop.

III. Taak 2: NCM als aanjager van innovatie

Innovatieagenda's

NCM levert graag zijn bijdrage op de verschillende plekken waar aan innovatie en kennis wordt gewerkt. Voorbeelden hiervan zijn onze deelname aan het programmateam 2E 'Circulariteit, productie gebruik duurzame grondstoffen' vanuit het topsectorenbeleid (TKI-bureau), de stuurgroep stallen en mest van COVIVA, de kerngroep van de Praktijkaanpak Emissiearme Veehouderij (voorheen bekend als 'de zandprovincies'), en de taakgroep Mest van het Regieorgaan. Afgelopen maanden hebben we voor deze laatste veel tijd besteed aan het opstellen van een kennisagenda. Hiervoor hebben we onder andere ongeveer twintig gesprekken gevoerd met deskundigen, met name die van buitenaf naar de materie kijken en die specifieke deskundigheid en visies hebben die bij onszelf minder aanwezig is. Uiteindelijk moet dat leiden tot een helder inzicht in kennisvragen wat de opmaat wordt voor concrete projecten die de taakgroep kan gaan initiëren of adviseren. Naast Jan en Rembert van NCM wordt Hans de Haan (ketensief.nl) ingehuurd om hierin mee te denken en werken. Het streven is om in het eerste kwartaal van 2025 de agenda gereed te hebben.

Projecten

NCM is betrokken bij een flink aantal lopende projecten die we inhoudelijk en in de communicatie helpen om succesvol te zijn. Een niet volledige greep hieruit waar we een actieve rol hebben:

- *BSMO* (PPS Betere stal, betere mest, betere oogst). Dit project – waar de kansen en risico's van meststromen uit nieuwe (brongerichte) stalsystemen worden onderzocht – is aan zijn laatste jaar bezig. Dat betekent ook dat er resultaten bekend zijn geworden, zie hiervoor o.a. '[Emissies uit zeer verse mest](#)' of '[Inventarisatie technieken mestbewerking op boerderijschaal](#)' op onze website. Eind september heeft de stuurgroep vergaderd en is besloten om verlenging tot halverwege 2025 aan te vragen. Tijdens het eerstkomende NCM-symposium zal dit project een podium krijgen. Er wordt (na een evaluatie) geen vervolg op het project aangevraagd, ook omdat er n.a.v. BSMO enkele andere projecten zijn gestart.
- *ReMark* (onlangs gestart): een interreg-project (Noord-Nederland/Duitsland) waar een interessante nieuwe mestvergistings- en -verwerkingstechniek wordt uitontwikkeld en gedemonstreerd.
- *Nitrinure* (onlangs gestart): een PPS waar een mestverwerkingstechniek – waarbij op biologische wijze een nitraatmeststof wordt geproduceerd – op praktijkschaal (bij Groot Zevert in Beltrum) wordt doorontwikkeld, en de meststoffen worden onderzocht.
- Bij COVIVA (Coalitie Vitale Varkenshouderij) hebben we een rapport gemaakt hoe lagere emissies door technische maatregelen kunnen worden 'ingeboekt' in landelijke rapportages als NEMA of KEV. Het is namelijk een knelpunt dat lang niet alle milieuwinst (ammoniak, broeikasgassen e.d.) kan worden 'ingeboekt' in

rapportages omdat men die niet voldoende betrouwbaar kan registreren. In het project hebben we onderzocht waar wel mogelijkheden kunnen liggen. Een voorbeeld is dagontmesting: via vervoersbewijzen (rVDM's) kan men zien hoe vaak mest wordt afgevoerd naar bedrijven, en dat geeft een beeld van hoe vers de mest is en daarmee over de vermeden emissies uit mestopslagen in en buiten de stallen. We hadden, in afstemming met COVIVA en anderen, een voorstel uitgewerkt om dit verder concreet te maken. Helaas gaat dit toch niet door vanwege ontbreken van financiering.

- *Reinventing Circular Dairy Farming* (onlangs gestart): een PPS waar met het ministerie van LNV, Lely, Hanskamp en Slootsmid het nutriëntenbeheer op melkveebedrijven wordt geoptimaliseerd. Belangrijk doel is het 'stikstofrendement' te verhogen. Maximaal honderd melkveehouders die een Lely Sphere, Hanskamp CowToilet of Hanskamp Vrijlevenstal hebben mogen gedurende het onderzoek geschikte dunne meststromen als RENURE op hun bedrijf gebruiken.
- *Kwaliteitssysteem covergisters* (aanvraag goedgekeurd). Vorig jaar was er een flink incident bij 23 vergisters na de vondst van amfetamine in het digestaat; dit was zonder enige schuld van de bedrijven (amfetamine is een vluchtig vetzuur dat waarschijnlijk in minimale hoeveelheden wordt geproduceerd tijdens het vergistingsproces zelf), maar het geeft wel aan dat het belangrijk is voor bedrijven om de processen en aan- en afvoerstromen goed te kunnen borgen. Het doel van dit Wagenings PPS-onderzoeksvoorstel is dat er uit de onderzoeksresultaten een borgingssysteem kan worden ontwikkeld. Onze deelname is nog onder voorbehoud van voldoende animo vanuit de sector in Nederland.
- *Moving Floors* (aanvraag). Moving Floors is een stalsysteem uit Zweden waarbij automatisch stro wordt gedoseerd en mest wordt afgevoerd. Dit lijkt erg perspectiefvol te zijn voor ammoniak, broeikasgassen, mestkwaliteit, stalklimaat, arbeid, diergezondheid en dierenwelzijn. Er is een Europees LIFE-project aangevraagd waar we een beperkte rol in hebben, die zich inhoudelijk met name richt op de verwaarding van de zeer verse strorijke mest. In maart zal duidelijk worden of het voorstel wordt gehonoreerd.

IV. Taak 3: NCM als ondersteuner van mestverwaarding

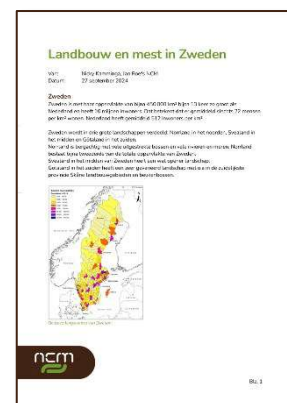
De mestmarkt is recent enorm onder druk komen te staan. Het extreem natte weer van de afgelopen twee jaar hielp niet, maar vooral een krimpende gebruiksruimte van mest door beleidsmaatregelen voor milieudoelen is hier debet aan. Komende jaren zal de druk dan ook niet minder zijn.

Om dit te verbeteren zijn er onder deze omstandigheden grofweg drie oplossingsrichtingen:

1) minder stikstof in mest door scherper te voeren of een kleinere veestapel, 2) meer export en 3) RENURE.

De eerste oplossingsrichting ligt buiten ons aandachtsgebied (scherper voeren, minder dieren). Aan de tweede oplossingsrichting, meer export, dragen we op verschillende manieren bij:

- We hebben een studie uitgevoerd voor export naar Zweden.
- We werken samen met Cumela aan een handleiding voor export van onverwerkte mest naar (deelstaten in) Duitsland, België en Frankrijk. Deze ligt momenteel voor een review bij diverse deskundigen in de betreffende landen.
- We hebben een handleiding gemaakt voor export van (mestproducten uit) digestaat. Ook deze is nog in de review-fase.
- We helpen bedrijven en andere organisaties met informatie, contacten, exportverklaringen.
- In samenwerking met de landbouwraden bij ambassades in een aantal landen wordt gewerkt aan programma's in 2025 om de export van dierlijke mest te vergroten. Het meest concreet is dat voor NCM momenteel in Frankrijk, wat tevens de grootste bestaande exportmarkt is.
- We nemen deel aan diverse overleggroepen waar over verbetering van de mestmarkt wordt nagedacht.
- We bereiden samen met LVVN en Cumela een mestexportcongres voor.

Het derde punt, RENURE – in potentie een grote oplossingsrichting – is nog niet erkend door Brussel. NCM blijft zijn bijdrage leveren waar kan. Zoals eerder gemeld hebben we het voortouw genomen voor een kwaliteitssysteem dat inmiddels is overgedragen aan de regelinghouder stichting Mestafzetcontrole. Afgelopen maanden hebben we hier nog enkele overleggen over gehad, en is een naam bedacht (RENUREgarant) en wordt er een website ontwikkeld. Hiervoor heeft NCM een gelabeld bedrag overgemaakt naar stichting Mestafzetcontrole. Afhankelijk van adviezen van o.a. de overheid en de Raad voor Accreditatie gaan we komend jaar een aantal proefaudits laten uitvoeren. Hiermee kan het kwaliteitssysteem verder praktijkrijp worden gemaakt en kunnen certificerende instanties ervaring opdoen. Ook hiervoor heeft NCM nog een gelabeld bedrag beschikbaar.